

lyes hozzájárulásuk révén is egyesülnek Krisztus húsvéti áldozatának megünneplésével, azok bensőségebben kapcsolódnak az önmagát feláldozó Krisztushoz, és az áldozatból bőségebb gyümölcsöket kapnak. A bármilyen módon kifejeződő személyes hozzájárulás, az apostoli dinamizmus és a kegyelmekben való bőségebb részesedés kölcsönösen összefügg egymással. Az Egyház építéséhez anyagi eszközökre is szükség van; gondoljunk csupán két dologra: a szeretetművekre és az egyházi szolgálatot végző személyek eltartására. Az önkéntesen felajánlott anyagi hozzájárulás keresztesny értékét emeli, ha szorosan kapcsolódik az Eucharisziához; ezzel a pápai dokumentum szerint jelévé válik annak az egységnek, amely a megkeresztelt embert Krisztushoz, az Egyház tagját az Egyház szolgájához kapcsolja. A gazdasági, tehát önmagában horizontális kapcsolat vertikális, természetfeletti dimenziót kap. Ezért van az, hogy az egyházi hatóság nem csupán jóváhagyja, hanem elő is mozdítja a misestipendiumok szokását, és aggályosan gondoskodik arról, hogy a belőle adódó kötelezettségeket mindenki komolyan vegye. A misestipendiumok gyakorlatát az istentisztelet, a tevékeny szeretet és az egyházas szolgálat szellemének kell áthatnia.

Nagy Ferenc

PÜSPÖKI SZINODUS 1974

„Úr Jézus! A most kezdődő püspöki szinodust bevezető szavainkat csak imában tudjuk kifejezni. Amikor hozzáfogunk „az evangelizálás a mai világban” téma tanulmányozásához és megvitatásához, kísértést érzünk, hogy rögtön elkezdjük e világ lelki szükségleteinek, az apostolkodás lehetőségeinek elemzését, és keressük a legalkalmasabb módszereket, hogy hathatósabb jelenléteket biztosítsunk az egyháznak. Mi most mégis mindenekeelőtt Hozzá fordulunk, hogy megerősítsd bennünk ezt az első bizonyosságot: magának az evangelizálásnak a ténye Tőled ered, Urunk, mint folyó forrásból; Te, Krisztus Jézus, Te vagy a forrás. Te vagy ennek a csodálatos vallási jelenségnek, az apostolságnak történelmi okozója, Te vagy létrehozó és transzcendens oka . . . Tőled ered az apostolság és származott át a választott tanítványokra, az Általad meghívott apostolokra, és az apostoloktól eljutott hozzánk, püspökökhöz, megszakítatlan folytonossággal. A Te Igéd, mint valami láng szétterjed az időben, és a történelem állomásain keresztül eljut hozzánk; ez a Szó édes és parancsoló, mindig élő, mindig új, mindig időszerű: „Sicut misit me Pater, et ego mitto vos . . .” (Jn 20,21)

Igy kezdte Jézushoz intézett imáját VI. Pál pápa szept. 27-én délelőtt a Sixtus-kápolnában a szinodust megnyitó ünnepélyes szentmise evangéliuma után. A pápának ez a szép imája — latin nyelven olvasta fel megindult hangon — megadta a mostani szinodus alaphangját, vezérgondolatát. A pápa köré összegyűlt püspökök valamennyien érezték és gyakran kifejezésre jutatták, hogy az evangelizálásnál az első és döntő tény a küldetés: Krisztus küldte az apostolokat és küldi ma is az egyház főpásztorait, papjait, híveit is, hogy hirdessék az Örömhírt minden embernek. És e küldetés teljesítésében valamennyien a feltámadt Krisztus Lelkének munkatársai, eszközei.

Nem politikusok parlamenti üléséről van szó, nem valami világhódító stratégia kidolgozásáról, hanem egyszerűen arról, hogy az egész egyház felelős főpásztorai lelkiismeretvizsgálatot tartanak — miközben felméri az evangelizálás mai helyzetét és feladatait —: vajon megfelelnek-e küldetésüknek, a Krisztustól kapott parancsoló megbízatásnak? A találkozás célja elsősorban a tapasztalatcsere volt, és ezen keresztül a Szentatya tájékoztatása.

1. A szinodus előkészítése és lefolyása

1967, 1969, 1971 után most negyedszer ült össze a szinodus. Mivel az 1969-es ülés rendkívüli volt, az 1974-esről mint harmadik szinodusról is szoktak beszélni. 1971-ben az atyák javaslatára úgy döntött a pápa, hogy a legközelebbi szinodust három év után hívja össze. Az atyák most is a hároméves időköz mellett szavaztak.

Miután 1973 elején a Szentatya kiválasztotta a szinodus témáját („Evangelizálás a mai világban”), a szinodus főtítkársága — állandó vezetője a lengyel L. Rubin címzetes püspök — kidolgozott egy dokumentumot („Lineamenta”), amely fölvetette az evangelizálás főbb problémáit, és kérdéseket tett föl a témával kapcsolatban. Ezt különböző nyelvekre lefordították, és tavaly június derekán megküldték a püspökkari konferenciáknak azzal a kéréssel, hogy ismertessék az egyházmegyéikben is és véleményezzék, majd az eredményt küldjék be a főtítkárságnak 1974.márc.1-ig. Április elején a főtítkárság tanácsa megbeszéléseken összegezte a helyzetjelentéseket. Mindezek alapján szakemberek bevonásával kidolgozott egy „working paper”-t, munkadokumentumot. Első része a tapasztalatok kicserélését javasolja a Lineamenta-ra adott válaszok alapján, a második néhány teológiai kérdés tisztázását. A munkadokumentumot kinyomtatva kézhez kapták a szinodus tagjai; ez szolgált kiindulópontul a megbeszélésekben.

A mostani szinodusnak 206 tagja volt; az üléseken ténylegesen résztvevők száma valamivel 200 alatt mozgott. Rubin főtítkáron kívül a következő csoportokhoz tartoztak: 1) a keleti egyházak képviselői (pátriárkák, metropoliták stb.); 2) a püspökkari konferenciák által választott kiküldöttek; 3) a legfőbb szerzeteselőjárók uniójának delegátusai; 4) a római Kúria dikasztériumainak vezetői (a kongregációk prefektusai, a titkárságok és bizottságok elnökei); 5) a pápa által kinevezett 21 tag. A magyar püspöki kart dr. Ijjas József kalocsai érsek képviselte; dr. Lékai László esztergomi apostoli kormányzót a Szentatya nevezte ki. Jelen volt még egy harmadik magyar nyelvű főpásztor is: dr. Jakab Antal püspök, Márton Áron gyulafehérvári püspök koadjutora.

Az üléseket három a pápa által kinevezett ún. „delegált elnök” vezette felváltva: König bécsi bíborosérsek, Landázuri Ricketts limai bíborosérsek és Zoungrana bíboros, a Felső-Volta-i Ouagadougou érseke. A Szentatya, amikor csak tehetett, részt vett a munkáuléseken. Természetesen szerdán mindig megtartotta a szokásos általános fogadást, és sorra fogadta a szinoduson megjelent főpásztorokat, köztük Ijjas érseket és Lékai püspököt is. Az ülésekről rendszeresen tájékoztatták a sajtót (különböző nyelveken).

Még a megnyitás napján, szept. 27-én megtartották az első munkáulést. A munkákat VI. Pál hosszú latinnyelvű beszéde nyitotta meg. Ezt az evangelizálás három alapvető jegyének szentelte: szükségességének, egyetemesiségének és sajátos célkitűzésének. Ez a beszéd sokkal határozottabban fölvetette a problémákat, mint a már említett munkadokumentum. A Szentatya itt is a Krisztustól kapott küldetést hangsúlyozta: az evangelizálás az egyház kötelessége; valóban minden népnek hirdetnie kell az örömhírt. Külön kitért

az ökumenizmus kérdésére és a nemkeresztény vallásokra. Kiemelte: jobban meg kell határozni a szorosán vett evangelizálás és minden egyéb fejlődésre irányuló emberi erőfeszítés közötti kapcsolatot. (Ez a sürgető probléma állandóan jelen volt a szinoduson; főleg a délamerikaiak kívánták a kérdés tisztázását.) Az evangelizálás sajátos célja: az ember üdvösségének munkálása, tehát mindenekelőtt az Isten országának keresése (megszabadulás a bűntől, a szeretet parancsának teljesítése, amely az örök életre vezet.) De ez nem jelenti azt, hogy mellőzni lehet az igazságosság, a szabadság, a fejlődés és a béke ma annyira vitatott problémáit. A felebaráti szeretet parancsa követeli meg, hogy törődjünk szenvedő testvéreinkkel és küzdjünk az emberibb, igazságosabb világért, hogy előmozdítsuk a fejlődést, ahogy ezt a „Populorum Progressio” (a „Gaudium et Spes” zsinati konstitúció szellemében, vö. 42. pont) sürgette. — A pápa beszéde végén arra buzdította az atyákat, hogy mindent vizsgáljanak meg, ami jó, azt tartsák meg (1Tessz 5,21).

Még szept. 27-én került sor Msgr. Rubin beszámolójára a főtítkárság hároméves munkájáról és Aloisio Lorscheider brazíliai érsek „panorámájára”: áttekintés az egyháznak a legutóbbi szinodus utáni életéről, problémáiról. Az első rész azokat a tényeket vette sorra, amelyek az egyház életerejéről tanúskodnak, a második a problémákat, nehézségeket mutatta be. E „panoráma” főbb vonalai élesebben kirajzolódtak abban az öt beszámolóban, amelyet az öt kontinens képviselője mondott el szept. 28-án, a 2. munkaülélen: J. Sangu tanzániai püspök Afrikáról, E. Pironio argentin püspök, a CELAM elnöke Latin-Amerikáról, J. L. Bernardin, Cincinnati érseke Északamerikáról és Oceániáról, J. Cordeiro bíboros, Carachi érseke Ázsiáról, R. Etchegaray marseille-i érsek Európáról. Ha egy-egy szóval jellemezni akarnánk az egyes kontinensek legfőbb problémáit, Wojtyła bíborossal a következőket mondhatnánk: Afrikában a „helyi egyházak” kibontakozása („indigenizáció”), Latin-Amerikában a „felszabadítás”, Észak-Amerikában és Nyugat-Európában a szekularizáció ill. szekularizmus, Ázsiában a nemkeresztény vallások, Kelet-Európában és Ázsia egy részén az ateizmus.

A hozzászólások elhangzása után, okt. 4-én délután Cordeiro bíboros ismertette az atyáknak a szinodusi téma első részével kapcsolatos viták szintézisét. Elkészítettek a munkacsoportok számára egy nyolc kérdéskörből álló kérdőívet is. Ez összegezte a legfontosabb felmerült kérdéseket, és a csoportok munkájának megkönnyítését célozta. Tizenkét nyelvi csoportot alakítottak (3 angol, 3 francia, 3 spanyol, 1 német, 1 olasz és 1 latin), ezek csoportvezetőket és referenseket választottak (ez utóbbiak számoltak be a plénumnak a csoport munkájáról). Ijjas József a Felici bíboros által vezetett latin, Lékai László a Döpfner bíboros vezette német csoport megbeszélésein vett részt. A nyolc kérdéskör: belső élet, a helyi egyház élete, bázisközösségek, népi vallásosság, nem gyakorló katolikusok evangelizálása, párbeszéd, felszabadítás, fiatalok, különleges embercsoportok, alapvető emberi jogok.

Okt. 8-án Wojtyła bíboros megtartotta bevezető előadását a szinodusi téma második, teológiai részéhez. Ez a bevezető a munkadokumentumban felmerülő teológiai kérdéseket így csoportosította: Krisztus parancsa — A Szentlélek működése — A hit bizonyossága — Közösségekben az Egyházzal — A világról alkotott felfogás — Megtérés és felszabadulás (örök üdvösség és emberi fejlődés). — Érdekes, hogy az atyák felszólalása általában nem az ő előadásához kapcsolódott, hanem magához a munkadokumentumhoz. Csakhamar világossá vált a szinodus legfőbb hiányossága: hogy egyrészt a munkadokumentum teológiai része csak általánosságokat hangoztat, tehát nem fogalmazza meg élesen az elméleti kérdéseket, másrészt magán a szinodusan is hiányoztak a szakteológusok. Négy hetes kemény munka közben lehetetlen tisztázni olyan kérdéseket, amelyekről — legalábbis egyesekről — évszázadok óta folyik a vita. (Pl.: hogyan értelmezzük az „Extra ecclesiam nulla salus” elvet? Vagy pontosabban: A nemkeresztény vallások jóhiszemű hívei ill. az ún. „anoním keresztények” üdvözülhetnek-e és hogyan, amikor nem ismerik Krisztust és nem tartoznak a látható egyházhoz? Világos, hogy ez a teológiai kérdés szorosan összefügg az evangelizálás gyakorlatával. Msgr. Etchegaray szerint a megoldás útja az, ha elmélyítik az egyháznak mint az üdvösség egyetemes szentségének teológiáját. Ez lehetővé teszi, hogy az egyház mindenütt és minden időben összekapcsolja az elvi meggyőződés szilárdságát és a történelmi helyzetekhez való alkalmazkodást.)

Itt említjük meg, hogy okt. 14-én felszólalt Dr. Ijjas József kalocsai érsek, a magyar püspöki kar elnöke is. Felszólalásának teljes szövegét közli az Új Ember okt. 20-i száma.

A második rész vitáinál egyre érezhetőbbé váltak a szinodus előkészítésének hiányosságai és a munkamódszer gyengéi. Először is nem volt szerencsés az, hogy a témát kettéválasztották gyakorlati és elméleti részre. De ha már ezt tették, ki kellett volna választani néhány sürgető teológiai problémát, és azt tárgyalni meg alaposabban. A nyelvi csoportok egy része ugyan két-három kérdéskörre összpontosította figyelmét, de az idő nagyon rövid volt ahhoz, hogy tisztázzák a problémákat. Egyes csoportok a II. Vatikáni Zsinat tanítására hivatkoztak, mások a Nemzetközi Teológiai Bizottság feladatául jelölték meg egyes kérdések kidolgozását. A második rész munkaülésein és a csoportokban is sokat ismételték a már felvetett kérdéseket, ill. újra csak a sajátos helyzetek felvázolásánál időztek el, de teológiai elmélyítésben nem igen haladtak előre. Kivétel a francia B) csoport, amely az evangelizálás és az emberi fejlődés-felszabadítás kapcsolatának kérdését mélyítette el, főleg Latin-Amerika helyzetére való tekintettel. Foglalkoztak még a következő kérdéskörökkel: A Szentlélek és az emberi együttműködés; az evangélium hirdetésének kísérő jelei; az egyház mint az üdvösség egyetemes szentsége; az egész egyház evangelizáló küldetése.

A szinodussal kapcsolatban az atyák meghallgattak több előadást. Carlos Chagas professor, a Pápai Tudományos Akadémia elnöke és Jérôme Lejeune professor, ugyanennek az akadémiának tagja beszélt a hit és a tudomány viszonyáról; másik két alkalommal Felici bíboros beszámolt a kódexrevízióval foglalkozó bizottság munkáiról, Msgr. Bartoletti pedig a Családbizottságnak a nők szerepével foglalkozó tanulmányairól. Fontos, a reformáció óta egyedülálló esemény volt okt. 10-én Dr. Philip Potter lelkes, az Egyházak Ökumenikus Tanácsa főtítkárának előadása a szinodusi aulában az egyházak evangelizáló tevékenységéről. Okt. 20-án, a missziós világnap alkalmával a Szentatya és a szinodusi atyák Rossi bíboros vendégei voltak a Propaganda Fide kollégiumában: egy igeliturgia után baráti ebéd következett. Végül említsük meg, hogy a szinodusi aula előcsarnokában kiállítást rendeztek modern Krisztus-ábrázolásokról.

2. A szinodus mérlege

Az utolsó héten az atyák lényegében az összegezéssel foglalkoztak. Többeségük azt kívánta, hogy a munkák eredményét egy záródokumentumban foglalják össze: egyrészt hogy a világ közvéleménye is tudomást szerezzen a végzett munkáról, másrészt hogy a főpásztorok hazatérve könnyebben megadhassák az irányelveket egyházaiknak a gyakorlati evangelizáláshoz. De mivel elég későn gondoltak a záródokumentum megszerkesztésére — ez a szinodus egyik módszertani hibája volt —, bonyodalmak támadtak.

Az atyák minden további nélkül megszavaztak egy üzenetet az emberi jogokról és kiengesztelődésről (okt. 23). A szinodus a „Pacem in terris” körlevél 10. és az emberi jogok nyilatkozatának 25. évfordulója alkalmából az igazságtalanságoktól szenvedő, „hang nélküli” emberek védelmében emel szót. A következő jogokat követeli: jog az élethez (az abortusz, az eutanázia, a kínzások, mindenfajta erőszak és háború elítélése); jog a táplálkozáshoz; társadalmi és gazdasági jogok; politikai és kulturális jogok; a vallásszabadság joga. Az üzenet a befejezésben emlékeztet a szentévre, amely a megtérés és a kiengesztelődés éve.

A záródokumentum első tervezetének négy fejezete közül csak az elsőt fogadta el az atyák többsége. Ezért az elnökség és titkárság úgy döntött, hogy nem szerkesztenek tulajdonképpeni záródokumentumot, hanem 1) egy üzenetet intéznek a világegyházhoz, 2) a szinodus egész dokumentációját átnyújtják a Szentatyának (hiszen a szinodus lényegében tanácsadó szerv, célja a pápa tájékoztatása); ehhez bevezetésnek megszerkesztenek egy katalógust a tárgyalt témákról.

Míg a bizottságok az előbb említett két dokumentumon dolgoztak, az atyák többek között megvitaták a szinodus munkamódszerét. A kritikákat és javaslatokat röviden összegezve a következőket mondhatjuk: A szinodusi titkárság jobban vegye figyelembe az egyes püspökkari konferenciák helyzetjelentését és javaslatait; pontosabban határolja el a témát; nem kell sok időt vesztegetni az aulában a hozzászólásokkal: a munkadokumentummal kapcsolatos hozzászólásokat az atyák benyújthatják írásban, és szóban csak a

leglényegesebb megjegyzéseiket mondják el; a hangsúly a csoportos munkákon legyen; lehetőleg a modern nyelveket kell használni; már az ülés elején jelöljenek ki egy bizottságot, amely a záródokumentum megszövegezését menetközben készíti; a titkári tanács valóban vezesse a munkákat.

De térjünk vissza a dokumentumokhoz. Az utolsó előtti (24.) munkaülésen bemutatták és felolvasták az atyáknak a két szövegtervezetet. A szövegekbe már beledolgozták az előző napokon beérkezett „modi“-kat, módosítási javaslatokat. A kézhez kapott szöveget megszavazták; az eredményeket az utolsó, okt. 26-i ülésen közölték. Az első szöveg végleges címe: „A szinodusi atyák nyilatkozata”; az atyák 182 szavazattal 11 ellenében elfogadták. A nyilatkozat 13 pontból áll, lényegében felvázolja a nagy irányvonalakat; meg lehetőszen a nagy általánosságokban mozog. A másik szöveg, a tárgyalt témák listája viszont csak felsorolás, a tézisszerű állásfoglalásokat kerüli. A következő 12 témakört jelöli meg: A Szentlélek szerepe az evangelizálásban; az igehirdetés és a tanúságtétel; az egész egyház az evangelizálás szolgálatában; a helyi vagy részegyházak; a népi vallásosság; az egyház mint az üdvösség egyetemes szentsége; az ökumenizmus; evangelizálás és emberi fejlődés; a fiatalok; a kis közösségek; a nem gyakorló hívek; a kommunikációs eszközök az evangelizálásban.

A szinodus tulajdonképpen mérlegét VI. Pál pápa latinnyelvű záróbeszéde nyújtotta okt. 26-án délelőtt a szinodusi aulában; ugyanitt rövid hálaadó igeliturgiával zárult a szinodus. A Szentatya nagyon pozitíven értékelte a szinodus munkáját. A világegyház főpásztorai őszintén és tárgyilagosan elmondták véleményüket az evangelizálásról; tapasztalatcseréjük, a testvéri közösség (koinonia) megélése a szinodus legfőbb értéke. Valamennyien megtapasztalták az egyetlen katolikus egyház változatos gazdagságát. A pápa részletezte a pozitív tapasztalat eredményeit. Mindenekelőtt közös állásfoglalást alakítottak ki a következő fontos kérdésekben: 1) Tisztázták a különbséget és a sajátos összefüggést az emberi fejlődés és Krisztus misztériuma, a jelen és jövő üdvösség között. 2) Kiemelték az evangelizálás elsődendő kötelezettségét: ezt a feladatot Krisztus apostolaira bízta, és most az apostolotudóknak, a püspököknek kell teljesíteniök, egységben a pápával, a Szentlélektől kapott megbízás erejében; ebben a küldetésben részesednek a papok, szerzetesek és világiak is, akik között a fiatalokra és a szülőkre különleges feladat hárul. 4) A szinodusi atyák valamennyien kifejezték azt a meggyőződésüket, hogy a nemkeresztény vallásokban rejlő emberi és vallási értékeket tisztelni és integrálni kell az evangelizálásban és az imádságban, megőrizve természetesen a hit és katolikus tanítás tisztaságát. 5) Megvilágították azt, hogy Krisztus egyháza a katolikus egyházban található meg („subsistit”, a Lumen Gentium kifejezésével), amely egyszerre tárgya és alanya az evangelizálásnak. Ha Istennek úgy tetszik, ezen az egyházon kívül is megvilágosíthatja az embereket az isteni Ige, de az evangéliumi üzenet teljessége — az üdvösség más eszközeivel együtt: szentségek, liturgia,

Krisztus evangéliumának teljes és tévedésmentes magyarázata — csak a hierarchikus katolikus egyházban található meg, vagyis közösségben Péter utódjával, a legfőbb pásttorral, aki a püspökök és a hívek egységének állandó és látható alapelve. Ez az egyház az egész emberi nem egységének szentsége, vagyis látható jele és eszköze (LG 1). 6) Helyesen arra a következtetésre jutottak, hogy a helyi egyházak közösen felelősek az evangelizáló küldetésért, közösségben az egyetemes egyházzal, minthogy az egész egyház misszióban van, missziós. 7) Fényt derítettek a Szentléleknek az evangelizálásban betöltött szerepére: Ő „az egyház Lelke”, Ő árasztja szét a kegyelmet és a szeretetet a hívők, különösen is az apostolok szívébe.

Ezen alapelvek tisztázásán kívül a szinodus más pozitív eredményeket is felmutat. A pápa szerint az a tény, hogy a záródokumentum körül nehézségek támadtak, nem von le semmit a szinodus sikeréből, — a rengeteg gazdagságot igen nehéz egyetlen dokumentumba összesűriteni. Mindenesetre világossá vált, hogy javítani kell a munkamódszeren; a főtítkári tanács az elhangzott bírálatok és javaslatok alapján ezt meg fogja tenni. Nagy pozitívumnak könyveli el a pápa azt az eseményt, hogy a világ főpásztorai, mint az apostolok a cenákulumban, Péter és Mária köré összegyűlve hallgatták a Szentlélek hangját és sugallatait; hogy valamennyien az egyház legelső feladatának tekintik az Örömhír hirdetését, mégpedig a modern világ igényeinek megfelelő módon, a modern eszközök felhasználásával. Jobban ráébredtek arra, hogy az ima, a szemlélődés, a belső élet elmélyítése, a szegénység, önmegtagadás és az igazi szeretet szellemének teljesebb birtoklása az evangelizálás megújításának elsőrendű feltétele.

De a pápa beszédének további részében rámutatott arra is, hogy bizonyos felmerült kérdéseket tisztázni, árnyalni kell, még jobban el kell mélyíteni. Ilyenek: a részegyházak kapcsolata az apostoli Székkel. Helyes az, hogy a részegyházak nagyobb felelősséget akarnak vállalni az evangelizálás területén; de ez ne ártson a többi egyházzal való közösségnek és a Péter utódával való egységnek. — Szükséges, hogy a hit kifejezésében jobban alkalmazkodjanak a faji, társadalmi és kulturális sajátosságokhoz; de veszélyes lenne, ha kontinensek és kultúrák szerint különböző teológiákról beszélnének. A hit tartalma vagy katolikus, vagy teljesen eltűnik. Örködni kell az egyetlen üzenet igazságán, jóllehet különböző módon fejezzük ki. — Helyesen kidomborították az emberi felszabadítás fontosságát. Ez a testvéri szeretet követelménye. De az üdvösség teljességét nem lehet összetéveszteni a részleges felszabadítással; az Örömhírnek meg kell őriznie eredetiségét, amely nem más, mint megszabadulás a bűntől és a haláltól, részesedés az isteni életben. Nem szabad tehát túlságosan egyoldalúan hangsúlyozni az ember evilági felszabadítását, a társadalmi haladást stb. az evangelizálás lényegének kárára. — Reményt keltő a kis közösségek kibontakozása, amiben az atyák a Szentlélek működését látják. De ez a reménység csalfa lenne, ha ezeknek a közösségeknek egyházi élete elszakadna a törvényes egyházi tekintélytől és az

egyének szeszélyeinek engedne. Mindezeknek a kérdéseknek tisztázásához a szinodus számos használható elemet szolgáltat. A pápa szerepe az, hogy öröködjék az egyház életén, nehogy a hívek hamis utakra tévedjenek.

Beszéde végén a Szentatya, mint a szinodus megnyitásakor, Jézushoz fordult: imában mondott köszönetet, kért segítséget az Úrtól, hogy pásztorai hűségesek legyenek az evangelizáló küldetés teljesítéséhez.

— A szinodusi munkát az atyák, a sajtó és a közvélemény különféleképpen értékelték. Nézetünk szerint mint esemény valóban sikernek könyvelhető el. Az atyák megélték az egyetlen katolikus egyház gazdag változottságát; az eleven élet lüktetését érezték: az Úr valóban közöttük volt Lelkével. A gyümölcsöket a szinodus utáni időnek kell megteremnie. A szentév jó alkalom lesz arra, hogy az egyház az evangelizálást önmagán kezdje, hogy minden tagja igyekezzék valóban megújulni, megtérni, mert csak akkor lesz szavahihető az egyház evangelizálása, ha ő maga az Evangélium szerint él.

Szabó Ferenc

Recept a jövő évre

Végy 12 hónapot, tisztítsd meg jó alaposan a keserüségtől, zsugoriságtól, szörszálhasogatástól és aggodalomtól. Oszd mindegyiket 30 illetve 31 részre, úgy, hogy a készlet pontosan fussa egy évre. Minden egyes napot külön kell elkészíteni. Hozzávalók: egyharmad munka, kétharmad derű és humor. Tégy hozzá három tetejes evőkanál optimizmust, egy kiskanál béketúrést, egy picit íróniát és egy csipetnyi tapintatot. Az egészet bőségesen öntsd le szeretettel. A kész fogást díszítsd apró figyelmességek friss zöldjével, és tálald fel mindennap vidáman — egy jó csésze üdítő tea mellé felszolgálva.

Közöljük kedves olvasóinkkal jövő évi számunk témáit: a hála; a Szentlélek; az aszkézis. Különszámunk Mária-szám lesz.

Felhívjuk Olvasóink figyelmét, hogy egyszerűség kedvéért az Opus Mystici Corporis Verlag kiadványait tőlük (Pf. 17, A-1042 Wien), a Biblikus Teológiai Szótárt és a Teológiai Kiskönyvtár füzetait a kiadóktól (PP Nagy F. — Szabó F., Via dei Penitenzieri 20, I-00193 Roma), az Aurora könyvkiadó kiadványait (pl. egyháztörténeti sorozat) tőlük (D-8 München 90, Oertlinweg 4) kérjük. A hozzánk érkező ilyen kéréseket mi is a megfelelő helyre továbbítjuk!